

Viešojo administravimo mokymo regione aktualijos

Adelė Kubilienė

KTU viešojo administravimo magistrantūros tęstinių studijų Kretingos grupės klausytoja

Kuo žmogus labiau išsilavinęs, kuo jis intelektualines, tuo labiau jam reikia aukštesnių veiklos motyvų ir savęs įprasminimo. Aukštesnių idėjų siekis reikalauja sugebėjimų integruoti įvairias žinias, netradiciškai mąstyti. Europos šalių praktika liudija, kad valstybės tarnautojų mokymo sistema turi būti adekvati valstybės tarnybos modeliui. 2002 metais, įsigaliojus naujam *Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymui*, buvo pradėta racionalizuoti valstybės tarnautojų mokymo sistema, susiejant ją su valstybės tarnautojų kasmetiniu tarnybinės veiklos vertinimu ir karjeros planavimu. Dabartiniu metu jau yra apibrėžtas valstybės tarnautojų teisinis reglamentavimas ir finansavimas, nustatyti bendrieji organizavimo principai. Kuriamas valstybės tarnautojų mokymo kokybės priežiūros mechanizmas. Atlikta mokymo poreikių aplinkos analizė.

Valstybės institucijos turi organizuoti darbą taip, kad kuo efektyviau tenkintų piliečių poreikius bei teiktų jiems reikalingas paslaugas. Greitai kintanti socialinė, ekonominė, kultūrinė aplinka ir kai kurie politiniai veiksniai daro tiesioginę įtaką piliečių poreikiams. Todėl valstybės tarnautojai turi neabejingai ir laiku reaguoti į šią kintančią aplinką. Dažnai tai susiję su nestandartiniais valdymo sprendimais. Kiekviena valdžios institucija savo veiklą organizuoja, vadovaudamasi strateginiais planais. Institucijų veiklos strateginis planavimas yra nuolatinis, dinaminis ir nuoseklus procesas, kuriuo vadovaudamasi organizacija laiku prisitaiko prie išorinės aplinkos pokyčio ir efektyviau panaudoja savo išteklius.

Daugumos valstybės tarnautojų veiklos motyvacijos pagrindiniai elementai yra siekis kilti karjeros laiptais, būti pripažintiems ir gerai įvertintiems.

Lietuva yra pasiekusi nemažos pažangos vykdydama viešojo administravimo reformą bei ugdydama valstybės tarnybos administracinius gebėjimus, tačiau narystė Europos Sąjungoje skatina ir įpareigoja valstybės tarnautojus intensyviai siekti naujų žinių ir ugdyti atitinkamus įgūdžius, kad visa valstybės valdymo sistema sugebėtų adaptuotis naujoje politinėje, ekonominėje ir socialinėje aplinkoje. Todėl vienas iš pagrindinių dabartinio laikotarpio Lietuvos viešojo administravimo reformos tikslų yra integruotos, tinkamai valdomos centrinės ir vietinės valdžios tarnautojų kvalifikacijos tobulinimo sistemos sukūrimas ir jos plėtra.

Viešojo administravimo ir savivaldos tobulinimas, reformavimas bei teisinis reglamentavimas kelia vis didėjančius reikalavimus jį vykdančiam personalui. Kadaisė pažangaus, tradicinio viešojo administravimo modelio trūkumai lėmė naujosios viešosios vadybos atsiradimą. Dėl ganėtinai plačios viešojo administravimo veiklos valstybės tarnautojams jau nebeužtenka vien tik teorinių žinių ar praktinio patyrimo. Nemažą vaidmenį efektyvumui užtikrinti vaidina valstybės tarnautojų sugebėjimas mokytis ir išmokti, naujų situacijų suvokimas ar ryšių užmezgimas ir atskleidimas. Efektyvūs valstybės tarnautojai turėtų mokėti pasirinkti tokius metodus, kurie sudarytų sąlygas įgyti kompetenciją realizuoti praktinėje veikloje. Valstybės tarnautojų sugebėjimams keliami abstraktūs, techniniai ir žmonių pažinimo reikalavimai. Jie turi sugebėti analizuoti aplinką, suvokti organizaciją, jos atskiras struktūras, jų poveikį, gebėti taikyti įvairius darbo metodus, dirbti komandose, mokėti spręsti konfliktus, laiku priimti kokybiškus sprendimus, racionaliai disponuoti ištekliais ir t.t. Didesnė dalis valstybės tarnautojų, neturinčių bazinio pasirengimo viešojo administravimo srityje, yra tobulinę savo kvalifikaciją trumpalaikiuose kvalifikacijos tobulinimo kursuose ar seminaruose. Suaugusieji yra pasirengę mokytis, kai juos priverčia gyvenimas, kai jie supranta, kad būsimos žinios ir gebėjimai taps efektyvesnės veiklos akstinu.

Viešojo administravimo tęstinių magistrantūros studijų klausytojai supranta, kad profesionalus viešojo administravimo valstybės tarnautojas – tai asmuo, turintis specialų pasirengimą kvalifikuotai atlikti tam tikrą viešojo administravimo veiklą. Todėl mes ir turime tikslą baigti šias studijas bei įgyti magistro diplomą. Šito siekiame savo pačių iniciatyva. Tik vienam klausytojui iš dviejų Kretingos grupių už studijas apmoka darbdavys - Klaipėdos savivaldybės administracija. Lėšas mokymui kiekviena institucija numato pagal savo finansines galimybes, o mes, deja, daugelis esame iš tų savivaldybių, kurios menkai teskiria lėšų tarnautojų mokymui. Esame tikri, kad dabar būtent vadybos principų stoka yra pati silpniausia grandis visoje valstybės tarnautojų mokymo sistemoje ir todėl ją reikėtų stiprinti siekiant našiau panaudoti esamus išteklius.

Savivaldybėse dar nelabai juntama reali integracijos į Europos Sąjungą, tarptautinių ryšių ir informacinės visuomenės plėtros įtaka: žemi užsienio kalbų, kompiuterinio raštingumo, vadybinio ir projekcinio darbo įgūdžiai (tai pastebima ir tęstinėse studijose – turint atitinkamus įgūdžius, studijų užduotis

Adelė Kubilienė – Kretingos rajono pedagogų švietimo centro direktorė

El. paštas: adak@delfi.lt

būtų galima atlikti žymiai kokybiškiau ir greičiau). Tai sąlygoja ir savivaldybėse dirbančių žmonių amžius, įgytos kompetencijos, specialus pasirengimas ir įsisavinti gebėjimai. Gerai žinome ir tai, kad mūsų studijos ne visuomet susilaukia darbdavio ar kolegų teigiamo įvertinimo.

Kretingos viešojo administravimo tęstinių studijų dviejose grupėse yra 65 klausytojai iš septynių savivaldybių: Skuodo, Plungės, Gargždų, Palangos, Neringos, Kretingos ir Klaipėdos. Tai įvairių institucijų vadovai ar tarnautojai. Mūsų grupės – tai dvi pelno nesiekiančios besimokančios organizacijos, kuriose stipri organizacijų kultūra: susitikimai, konferencijos, ritualai ir ceremonijos, pavyzdžiui, pirmakursių krikštynos, jubiliejų ir gimtadienių pažymėjimai, šventiniai renginiai, išvykos į KTU ir daugelis kitų. Tai kuria teigiamą organizacijų klimata. Labai svarbu sukurti jaukią mokymosi aplinką. Mūsų organizacijose yra palanki terpė individui tobulėti. Suprantama, kad kaip ir kitose organizacijose mūsų grupėse pasitaiko ir įvairių sunkumų bendradarbiaujant, tariantis, priimant įvairius sprendimus. Tačiau vyrauja bendradarbiavimo klimatas. Džiaugiamės kvalifikuotais dėstytojais, jų kompetencija. Nesitikėjome, kad taip puikiai ir betarpiškai galėsime bendrauti ir diskutuoti. Mes mokomės, tobulėjame, veikiame vienas kitą. Visi turime savo, bet svarbiausi – organizacijos tikslai. Iš to naudą patiria ir klausytojai ir organizacija. Turime savo organizacijų viziją ir misiją. Mūsų organizacijos formuojasi, keičiasi, žinoma ilgainiui jos išsirs.

Malonu, kad ieškoma naujų studijų formų. Nauja studijų forma – KTU viešojo administravimo tęstinės studijos – tikrai labai naudingos tų regionų šios srities studijomis suinteresuotiems asmenims. Tose kompetentingai parengtose tęstinių studijų programose išlieka tradicinis dėstytojų ir klausytojų tiesioginis bendravimas, o internetas naudojamas tik informacijos tarp dėstytojų ir studentų pasikeitimui. Dėstytojai atvyksta savaitgaliais (penktadieniais ir šeštadieniais) vesti magistro studijų programoje numatytų užsiėmimų. Tokia studijų forma efektyviai motyvuoja klausytojus laiku vykdyti programos užduotis, o klausytojų tarpusavio bendravimas padeda ir prak-

tinės patirties sklaidai. Įvairios ir įdomios dėstytojų ir atsiskaitymo formos. Daug dėmesio skiriama praktiniams įgūdžiams ugdyti: rašymo, viešo kalbėjimo, informacijos paieškos, interviu, tarpasmeninių ryšių, tyrimo metodų, statistikos, duomenų analizės, kompiuterių naudojimo, grupių procesų analizės ir teorijų taikymo. Svarbu, kad nuo studijų pradžios pradėdama kaupti medžiaga baigiamajam magistro darbui. Visi klausytojai gauna konspektus ir reikiamą literatūrą, o mums belieka tik pateisinti dėstytojų viltis. Suprastame, kaip sunku gerbiame dėstytojams po savaitės darbų vykti dviem dienoms dirbti su testinių studijų klausytojais, atsitraukti nuo savo šeimos, atsisakyti poilsio, bet visi jaučiame, kad mums ši studijų forma labai tinkama. Apie studijų kokybę kalba ir tas faktas, kad netoli Kretingos yra Klaipėdos universitetas, o gana daug klausytojų Kretingos tęstinių studijų grupėje yra iš Klaipėdos.

Atlikta tęstinių studijų SWOT analizė rodo, kad nėra esminių trūkumų, kuriuos būtų verta paminėti šioje konferencijoje. Pateiksiu tik kai kuriuos pamąstymus. Kadangi mes visi turime praktinio darbo patirtį, mums labai svarbios teorinės žinios, bet tikslinga būtų studijose labiau akcentuoti ir kai kuriuos praktinius aspektus, pavyzdžiui, strateginio planavimo ar analizės, personalo valdymo optimizavimo ir pan., kad neberekėtų galvoti apie specializuotą kvalifikacijos tobulinimą kitur. Priimant klausytojus reikėtų labiau akcentuoti, kad studijose būtini kompiuterinio raštingumo įgūdžiai ir gebėjimas naudotis internetu bei užsienio kalbų mokėjimas, nes tai, kaip rodo patirtis, pirmuose studijų etapuose daugeliui sudaro didelių sunkumų. Valstybės tarnautojų mokymą koordinuojančios valdžios institucijos turėtų atkreipti dėmesį į menką mokymui skiriamą finansavimą ir nepakankamą personalo tarnybų motyvaciją bei propaguoti nuostatas, kad įstaigų vadovai privalo giliau analizuoti darbuotojų veiklą ir tinkamai vertinti jų kvalifikacijos tobulinimą.

Manau, kad, baigę tęstines studijas, gebėsime spresti aktualias, kvalifikuoto ir teisingo sprendimo reikalaujančias viešojo sektoriaus institucijų administravimo ir veiklos gerinimo problemas.